

PREMIÈRE DE KLEINE PATRIOT OF DE GROTE ANTON MUSSERT SHOW

*Door Mieke Kreunen met foto's van Hans Speekenbrink (klik voor groter)
Gezien op 16 september 2006 Stadsschouwburg Utrecht*

Waar eindigt vaderlandsliefde en waar begint landverraad? Dat is de vraag die Paul Feld, die op uitnodiging van de Utrechtse stadsschouwburg een theateraal en muzikaal portret maakte van NSB-voorman Anton Mussert, zich stelde. De Kleine Patriot is een onderdeel van de manifestatie 'Kunst in Oorlog' van de 'Vrede van Utrecht' ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van de Utrechtse Stadsschouwburg, die in de oorlog werd geopend (in 1941) en regelmatig gebruikt voor feesten en andere festiviteiten van de NSB.

Anton Mussert was een burgermannetje van het meest bekrompen soort die bekend stond als een zwakke leider die door vriend en vijand werd geminacht. Hij was medeoprichter van de NSB maar Hitler en de SS zagen weinig in deze onbeduidende kleinburgerlijke politicus die evenwel voor zichzelf grote ambities had. Growing up in public zet een portret neer van dit icoon van de laffe collaborateur met zijn grote vaderlandsliefde en verbindt dat met de tijd van nu.

Als het publiek binnenstroomt in de Blauwe Zaal van de Utrechtse Stadsschouwburg voor de première van De Kleine Patriot, klinkt er muziek: 'Ich bin von Kopf bis Fuss'. Acteur Harm van Geel staat te zingen achter een antieke microfoon terwijl de begeleiding wordt verzorgd door violist Jasper Le Clerq en gitarist Andreas Suntrup. Achter een zwarte voile is een sober decor zichtbaar dat spaarzaam verlicht wordt door een enkel peertje zodat we in het duister de herderhond op de grond kunnen zien liggen. De muzikanten zijn gesminkt als 'soldaatpierots' en zitten achter lessenaars met een swastika-achtige tekens er op. Door de muziek, het lied, het spaarzame licht en het decor zijn wanen we ons in de sfeer van de oorlogsjaren.

Dan dooft het licht en zien we Anton Mussert in zijn cel, waarin aan de wand een zwart/wit portret van Juliana hangt, die zich afvraagt waar het nou zo mis heeft kunnen gaan in zijn leven met met zijn idealen van vaderlandsliefde. Na een korte interruptie van de moderne techniek gaat het spel verder. Allerlei personages komen langs en spreken zich uit over vaderlandsliefde, socialisme, discriminatie, buitenlanders en politiek: een politieagent, een toneelspeler, een neonazi, een NSB-er, de weduwe Rost van Tonningen en Pim Fortuun vertellen afwisselend een deel van het verhaal vanuit hun eigen perspectief. Allemaal worden ze gespeeld door Harm van Geel die een aantal schitterende personages neerzet waarbij vooral de hysterisch bekakte weduwe, Pim Fortuyn met zijn overslaande stem en overdreven gearticuleerde taal en de Neonazi met zijn slachtofferhouding en trillend lipje

op mij de meeste indruk maken.

Gaandeweg wordt ook steeds duidelijker dat het verhaal van Mussert een verhaal is dat overal en in alle tijden kan gebeuren. Een tragische figuur die vaderlandslievende idealen binnen een foute context combineert met het onvermogen om dat vorm te geven en goede keuzes te maken. Waar we eerst alleen maar toeschouwer zijn worden we langzaam meegesleept in het verhaal waarin ook steeds duidelijker zowel de tragische als de komische kanten naar voren komen. Er is veel geschreven en gespeeld over de tweede wereldoorlog maar in deze voorstelling wordt ook overduidelijk dat het een realiteit van nu is waar we in het heden mee moeten dealen.

Dramatisch en muzikaal is het een buitengewoon sterke voorstelling en de vondst met de interrupties van de techniek is geniaal. Het gesputter, de verontwaardiging en het gemompelde commentaar uit het publiek is oprecht gemeend en het appèl op de sociale controle dus volkomen op zijn plaats. De uitwerking van het thema is sterk en de combinatie van het spel met de soms snerpende snijdende en dan weer zachte vleierende of vragende muziek van de twee jazzmuzikanten is absoluut geweldig. De voorstelling is nog te zien tot en met 21 september in de Stadsschouwburg in Utrecht en op 24 september in Theater de Lieve Vrouw in Amersfoort.